

Анна Липовска

УЧЕБНА ДИСКУСИЯ

(симулиране на речева дейност в условия, близки до реалните)

Във връзка с предстоящи промени в учебните планове на висшите училища в България, наложени от необходимостта за хармонизиране на образованието ни с това в Европейския съюз, си позволявам да изложа мнение по един актуален въпрос, свързан с процеса на обучение и финалната форма на контрол на знанията, уменията и навиците по чуждоезикова устна реч на студентите русисти: какъв да бъде формата на устния държавен изпит по руски език (за степен бакалавър)?

Предложението се прави не с цел да се унифицира работата на преподавателите, а с цел да се обменят идеи и виждания по поставения въпрос, да се приведе нашата работа в състояние на съчетаемост и взаимно съответствие, в състояние на една съобразена с другите свобода на действията.

Предлагам на вашето внимание учебната дискусия като комплекс от учебни форми на работа, които могат да бъдат използвани както в обучението по устна реч, така и при контрола на постигнатите от студентите резултати в този вид речева дейност. По своята същност учебната дискусия в много голяма степен се доближава до естествената реч и това я прави една от най-ефективните форми на обучение и контрол.

Комплексът е представен в няколко схеми. Те отразяват един и същ обект – учебната дискусия, но от различни гледни точки. Това е «схематичният» отговор на въпросите КАКВО? КОГА? КАК? С КАКВА ЦЕЛ? се извършва в рамките на този учебен комплекс. Всеки от поставените въпроси е представен в отделна схема.

На *Схема 1* учебната дискусия се предлага като начин за симулиране речевата дейност на студентите в условия, близки до реалните.

ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА УЧЕБНА ДИСКУСИЯ

Схема 1

Отговорът на въпроса *КАКВО се прави?* включва:

подготовка на дискусията

- генериране на идеи и теми за дискусия;
- изработване на сценарии за провеждане на дискусия;
- изработване на въпросници и анкетни схеми за провеждане на интервюта, анкети, репортажи;
- подбор и обработка на материали за дискусия на руски и на български език (запис на дискусии по радио; видеозаписи на дискусии в телевизионни предавания; писмени варианти на устни дискусии (от вестници, списания, научни публикации; интернет материали; материали и текстове от всякакъв характер, на базата на които може да бъде проведена устна дискусия; учебни сценарии на дискусии, беседи, интервюта, репортажи и др.).

осъществяване на дискусията

- участие в дискусия в ролята на водещ (въвеждане в темата; представяне на обекта; формулиране на основния проблем; резюмирано излагане на

- различни позиции; открояване на определени моменти; предложения за решения по проблемни въпроси; формулиране на изводи и др.);
- участие в дискусия в ролята на един от участниците (аргументирано изразяване на собствено мнение; аргументирано изразяване на съгласие / несъгласие с мнението на опонента; сравнителен коментар на различни мнения и др.);
- участие в дискусия в ролята на преводач (превод от руски на български и от български на руски – консекутивен, синхронен; реферативен);
- вземане / даване на интервю;
- представяне на материали от проведена анкета, интервю;
- представяне на материали от източници на руски и на български език.

На *Схема 2* е представена спиралата, по която се върви от една учебна година в друга, за да се достигне до възможността за осъществяване на устна дискусия на руски език. Тук се дава отговор на въпроса *КОГА?*

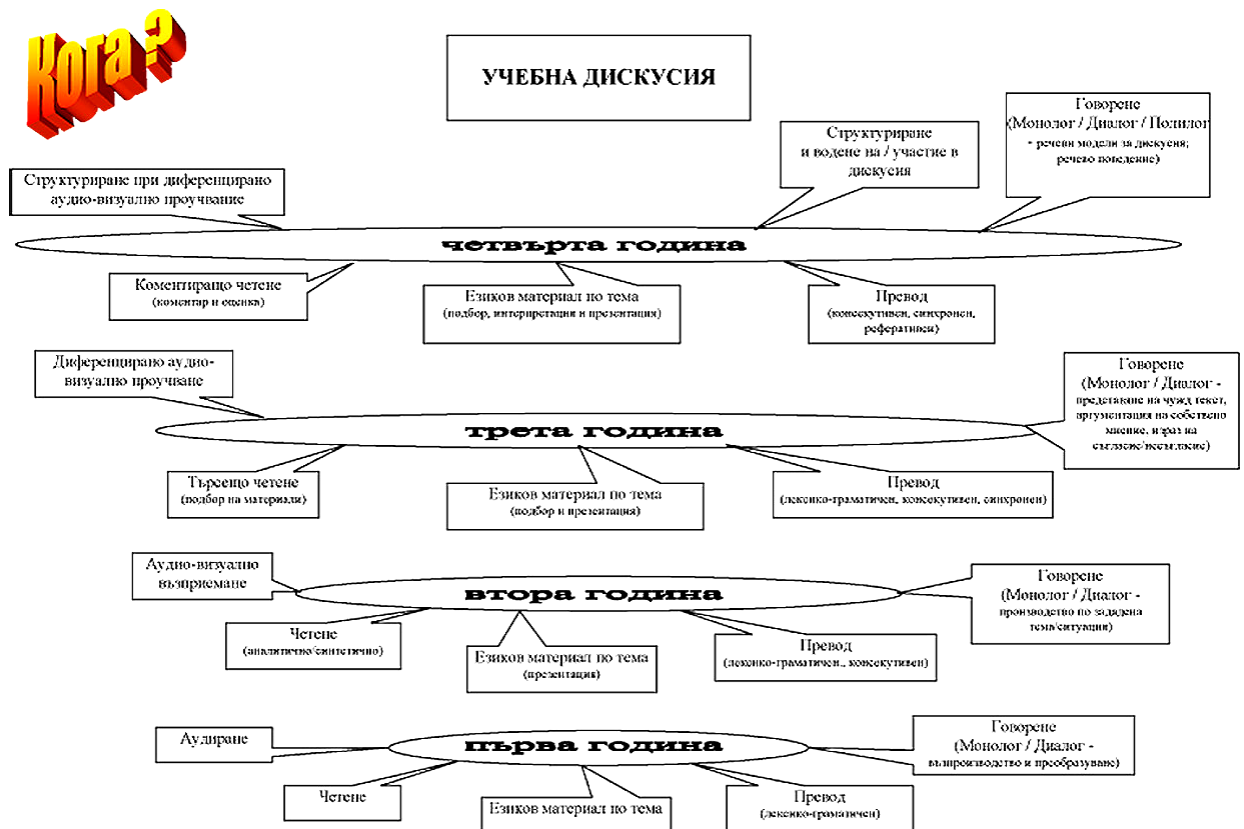

Схема 2

През първата учебна година се работи в рамките на различните видове речева дейност на начално ниво:

- въвеждане на езиков материал (главно на лексика по теми);
- превод, имащ за основна цел усвояването на определен лексико-граматичен материал;
- аудиране на текстове, свързани с определена тема;
- четене на текстове, свързани с определена тема;
- говорене (монологична реч – възпроизвеждане и преобразуване; диалогична реч – възпроизвеждане и преобразуване).

През втората учебна година работата по всички изброени видове дейности се усложнява:

- аудирането на текстове на руски език се допълва с възприемане на учебни филми;
- четенето се диференцира (аналитично и синтетично);
- работата с лексиката се усложнява с изработване на умения за различни начини за презентацията ѝ;
- въвежда се консекутивен превод;
- говорене (монологична реч – производство на текст по зададена тема; диалогична реч – производство на диалог по зададена ситуация).

През третата учебна година различните видове дейности са представени както следва:

- диференцирано проучване на аудио- и видеозаписи на дискусии (цел – подбор на думи и изрази по определена тема; речеви интенции и съответстващите им речеви /лингво-поведенчески/ модели за водене на дискусия);
- четене с основна цел – подбор на материал по зададена тема;
- работа на студентите по лексика с цел подбор и презентация на думи и изрази по зададена тема;
- въвежда се синхронен превод;
- монологична реч (представяне на чужд текст; аргументирано представяне на собствено мнение по определен въпрос);
- диалогична реч (изразяване на съгласие / несъгласие с мнението на опонента).

През четвъртата учебна година всички упоменати видове дейност преследват крайната цел – осъществяването на устна дискусия със свободно използване на придобитите навици и умения в естествени речеви ситуации.

Тези видове дейност са разположени в схемата на най-горната – най-голямата – окръжност от спиралата. Те са:

- структуриране на дискусиата въз основа на проучване на аудиовизуални материали;
- коментирано четене с оценка на проучени материали (писмени дискусии; писмени версии на устни дискусии);
- подбор и интерпретация на речеви интенции и съответстващите им речеви модели за водене на дискусия;
- използване на различни видове превод, включително реферативен;
- полилог (в допълнение към монолога и диалога);
- отработване на съответно речево поведение (вербално и невербално) на студента по време на дискусия в качеството му на водещ или участник.

Със *Схема 3* се отговаря на въпроса *КАК?* и се представят различните видове учебни форми, с помощта на които се въвеждат нови знания и се работи за придобиване на определени навици и умения за осъществяване на устна дискусия.

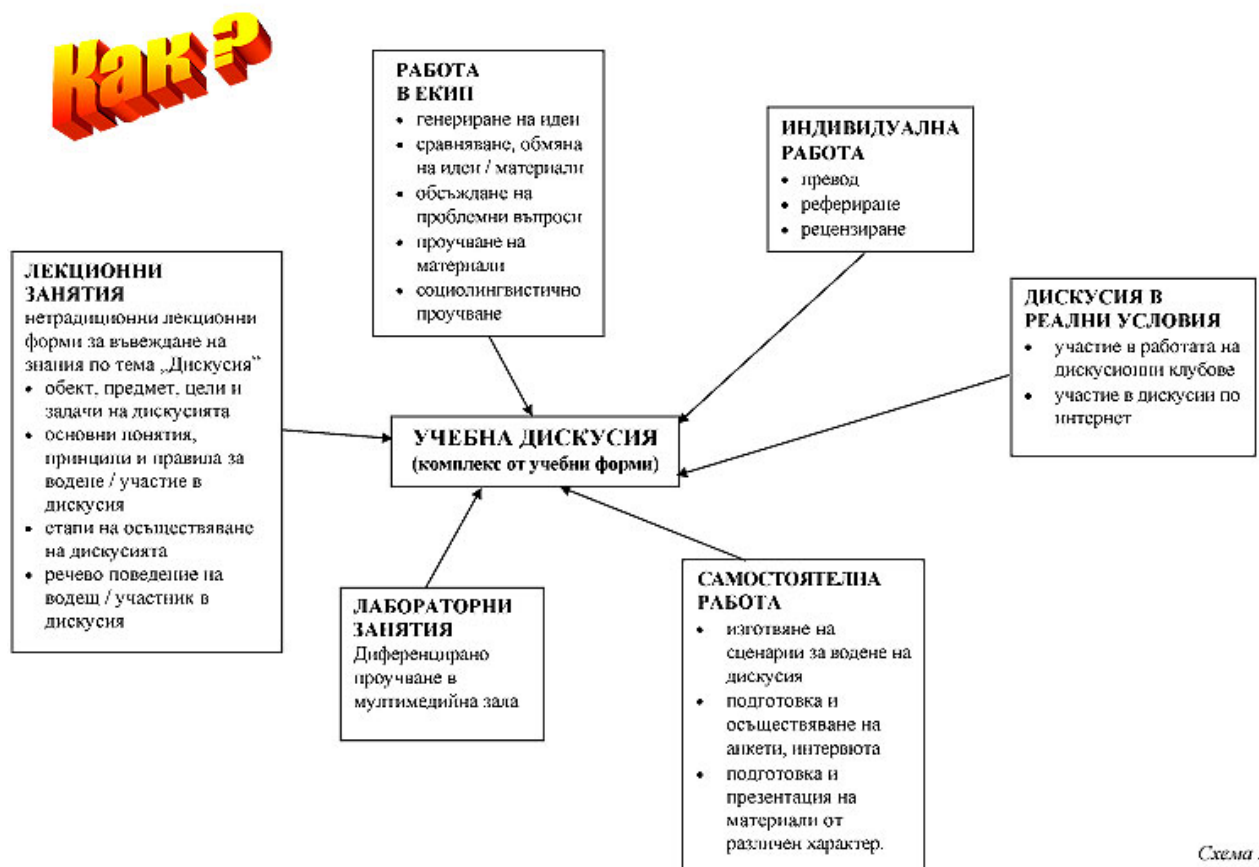

Схема 3

Подготовката и провеждането на устна дискусия представлява комплекс от учебни форми, които предполагат, от една страна, относително пасивно участие на студента, от друга – неговата повишена активност, от трета – консолидиране на придобитите знания и умения за прилагането им в рамките на реално събитие. Тези учебни форми са:

- лекционни (имат се предвид нетрадиционни лекционни форми – неформална лекция, мини-лекция, прекъсната лекция);
- лабораторни (във фонетичен кабинет, във видеозала, в компютърна зала);
- тюториал (самостоятелна работа под ръководството и чрез консултации с преподавател);
- проучване на типичен случай (проучване на аудио- и видеозаписи на дискусии);
- работа в екип (обмен на информация, разработка на проблем, вземане на решение, сравняване на мнения);
- участие на студентите в реални устни дискусии (например в работата на студентски дискуссионни клубове).

На *Схема 4* е показано *С КАКВА ЦЕЛ?* се прави всичко това.

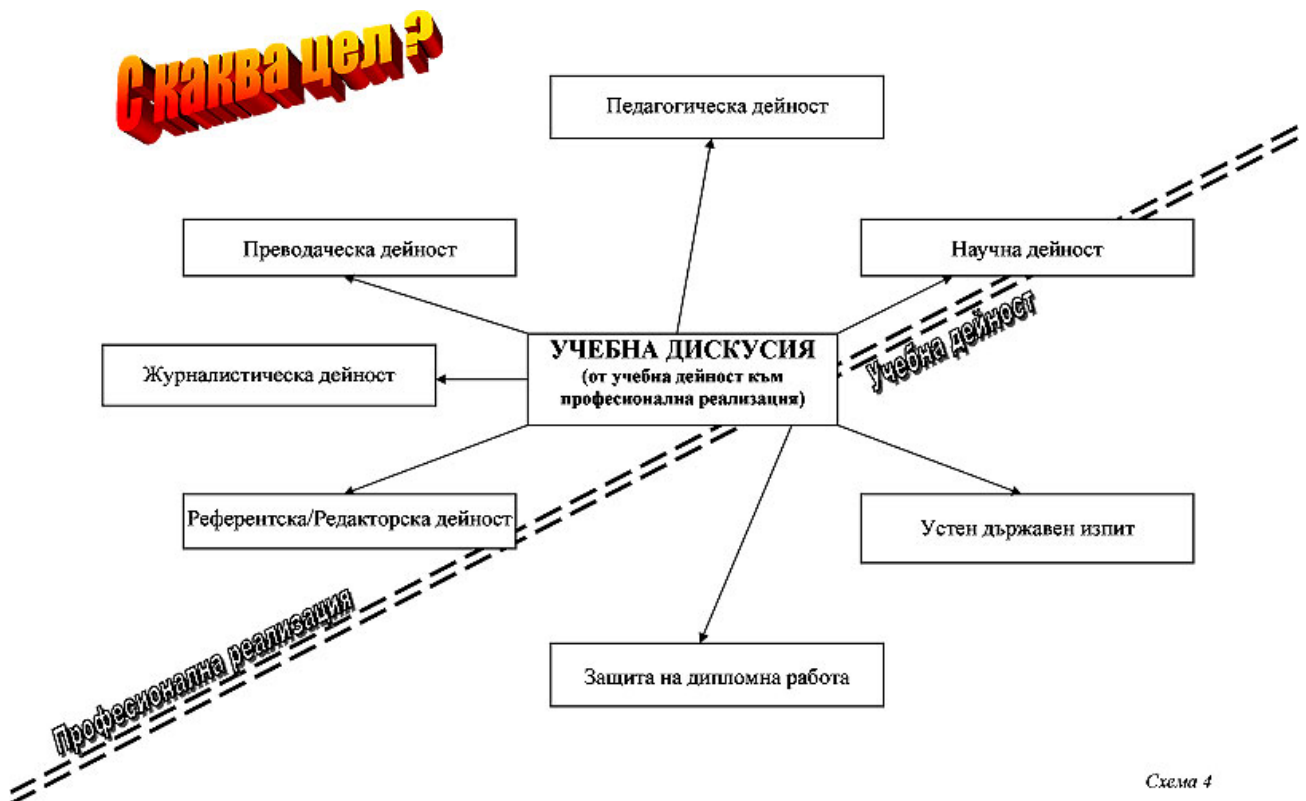

Схема 4

Придобитите от студентите знания, умения и навици им служат при представянето им на устен държавен изпит по руски език и по време на защита на дипломна работа или магистърска теза. Дипломираните се вече висшисти могат да прилагат придобитите знания и умения в рамките на бъдеща си педагогическа, преводаческа, журналистическа, редакторска, научна дейност.